

Somorowski, Czesław

Skład Towarzystwa Naukowego Warszawskiego : Wspomnienia pośmiertne : Jerzy Teodor Ostromecki (1909-1988)

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 53, 84-86

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Złożony ostateczną niemocą, nie opuścił swego domu. Żegnał się solennie, pogodnie z rodziną i przyjaciółmi, z każdym wspominał najlepsze, najbardziej jasne chwile. Tragicznie stał z pamięci.

Barbara i Eugeniusz Olszewscy

JERZY TEODOR OSTROMĘCKI (1909-1988)

Profesor zwyczajny dr hab. inż. Jerzy Ostromęcki, doktor honoris causa Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, wybitny specjalista polski z zakresu melioracji rolnych urodził się 12 listopada 1909 r. w Kowalu koło Włocławka. W roku 1928 wstąpił na Wydział Inżynierii Wodnej Politechniki Warszawskiej. W roku 1933 uzyskał dyplom inżyniera hydrotechnika, specjalizując się u prof. K. Pomianowskiego. W roku 1933 rozpoczął pracę w Zakładzie Doświadczalnym Uprawy Torfowisk w Sarnach pod kierunkiem prof. S. Baca. W Zakładzie tym od 1935 r. kierował samodzielnie Działem Hydrotechnicznym, zajmując się problematyką badawczą z zakresu gleb torfowych i ich właściwości, działania urządzeń melioracyjnych, a także gospodarki wodnej torfowisk.

W roku 1936 na podstawie pracy *O niektórych związkach funkcjonalnych między fizykalnymi własnościami torfu i torfowiska*, której promotorem był prof. C. Skotnicki, uzyskał na Politechnice Warszawskiej tytuł doktora. Rozprawa ta była wówczas przykładem nowatorskiego podejścia do zagadnień przyrodniczo-technicznych, polegającego na wzbogaceniu najczęściej werbalnego opisu zjawisk szeregiem parametrów empirycznie oznaczonych i teoretycznym ich uogólnieniu. Dalsze prace dotyczyły obszernych, fundamentalnych wówczas prac z zakresu oceny działania urządzeń melioracyjnych na torfowiskach, uwzględ-

niających dwustronne regulowanie stosunków wodnych gleb. Zapoczątkowane równocześnie prace nad bilansem wodnym zlewni bagiennych pozwalały na ocenę wzajemnych uwarunkowań obiektu zmeliorowanego i jego otoczenia – zlewni. Prace te stanowiły podstawę rozprawy pt. *Projektowanie równowagi bilansu wodnego dla meliorowanych zlewni bagiennych*, przyjętej i obronionej jako praca habilitacyjna już w 1946 r. na Wydziale Rolniczym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

W Zakładzie w Sarnach pracował prof. Ostromęcki do 1944 r., a następnie do końca działań wojennych jako robotnik rolny. Od kwietnia 1945 r. rozpoczął pracę w instytutach naukowo-badawczych, kolejno: w Instytucie Naukowym Gospodarstwa Wiejskiego w Bydgoszczy, Instytucie Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa, a od 1953 r. w nowo powstałym Instytucie Melioracji i Użytków Zielonych jako zastępca dyrektora. Równocześnie od 1948 r. rozpoczął działalność dydaktyczną i badawczą w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, jako kierownik nowo powołanej Katedry Melioracji Rolnych. Funkcję tę sprawował do 1974 r., będąc jednocześnie dziekanem Wydziału Melioracji Wodnych (1960-1962) i prorektorem uczelni (1963-1965). Tytuł profesora nadzwyczajnego przyznano Mu w 1948 r., a w 1964 r. profesora zwyczajnego. W 1986 r. uhonorowany został tytułem doktora *honoris causa* przyznanym Mu przez Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Okres powojenny w pracy Profesora cechuje ogromne zaangażowanie w działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną w nauce krajowej. W tym okresie szczególne zainteresowania dotyczą przyrodniczych podstaw melioracji z zakresu meteorologii, hydrologii, gleboznawstwa, fizjologii roślin i in. Była to nie tylko kontynuacja zagadnień, których opracowanie rozpoczął w zakładzie sarnieńskim, ale twórcze ich rozwinięcie i teoretyczne uogólnienie oraz przygotowanie do praktycznego zastosowania. Wymienić tu należy prace dotyczące weryfikacji składnika opadu na sporych obszarach kraju na potrzeby charakterystyki bilansu wodnego Polski i związaną z tym oceną wielowych wahań opadów w północnych zlewniach środkowej Europy. Podjęte w szerokim zakresie prace nad parowaniem terenowym z pokrywy śnieżnej, a później z wybranych upraw rolniczych na podstawie obszernych badań lizymetrycznych, doprowadziły do uogólnień i wyznaczenia higrometrycznych współczynników parowania. Wyniki tych prac znalazły później zastosowanie w opracowanym w PAN pierwszym Planie Perspektywicznym Gospodarki Wodnej oraz w dyskusjach nad kolejnymi weryfikacjami tego planu. Istotne również w rozwoju metod obliczania bilansów wodnych zlewni były prace Profesora uwzględniające równoczesne wyznaczanie z różnicy bilansowej składnika parowania i retencji. Równoległe w sferze zainteresowań Profesora nadal pozostawały problemy melioracyjne, a więc osiadanie torfowisk pod wpływem odwodnienia, rozstawy urządzeń melioracyjnych na torfowiskach, metody obliczeń niedoborów wody dla upraw roślinnych, metody obliczeń systemów nawadniających (zalewowych, stokowych, podsiąkowych, kroplowych). W jednej z ostatnich swych prac, których opublikował około 100, przedstawił koncepcję

doświadczalnictwa melioracyjnego jako racjonalnej metody dla wyznaczania parametrów urządzeń melioracyjnych.

Druga strona działalności prof. Ostromęckiego dotyczyła nauczania i wychowania młodej kadry inżynierskiej. Był On organizatorem Katedry Melioracji Rolnych na SGGW, a jednocześnie współtworzył całkowicie nowy model studiów melioracyjnych o profilu technicznym z mocną podbudową przyrodniczą. Utworzony na tej uczelni samodzielny Wydział Melioracji Wodnych był pierwowzorem tworzonych później analogicznych wydziałów na uczelniach Wrocławia, Krakowa i Poznania.

Niezależnie od działalności naukowej i dydaktycznej prof. Ostromęcki brał czynny udział w pracach krajowych i zagranicznych towarzystw naukowych, reprezentując naukę polską na licznych międzynarodowych kongresach, a także krajowych konferencjach naukowo-technicznych. W okresie powojennym włączył się w nurt prac reaktywowanego Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. We wrześniu 1949 r. został wybrany członkiem korespondentem, a w 1983 r. członkiem zwyczajnym w Wydziale VI nauk technicznych (Sekcja nauk rolniczych). Po powstaniu Polskiej Akademii Nauk prof. Ostromęcki działając w ramach Wydziału V Nauk Rolniczych i Leśnych przyczynił się do podniesienia i uznania rangi nauk melioracyjnych. Był wieloletnim przewodniczącym Komitetu Melioracji, Łąkarstwa i Torfoznawstwa, a także wiele lat pełnił funkcję przewodniczącego Komitetu Narodowego Międzynarodowej Komisji Nawodnień i Odwodnień (ICID). Aktywnie współpracował w wielu komitetach redakcyjnych („Gospodarka Wodna”, „Roczniki Nauk Rolniczych” – Seria F, „Wiadomości IMUZ”) i rad naukowych, był m.in. wieloletnim przewodniczącym Rady Naukowej IMUZ.

Wielokrotnie wypowiadał się również na temat praktycznych zagadnień melioracyjnych, dostrzegając w nich nie tylko wąsko pojmowany techniczny sposób oddziaływania na glebę, lecz zespół zabiegów wpływających kompleksowo na kształtowane środowisko wzrostu i rozwoju roślin i zarządzaną przestrzeń produkcji rolnictwa.

Wieloletni dorobek naukowy i dydaktyczny został przez prof. Ostromęckiego podsumowany w kilku podręcznikach akademickich, m.in. *Wstęp do melioracji wodnych*, *Odwodnienia w melioracjach użytków zielonych*, *Podstawy melioracji nawadniających*.

Za swą działalność uzyskał prof. Ostromęcki liczne odznaczenia i wyróżnienia, m.in. Nagrodę Państwową III stopnia, Krzyż Komandorski, Oficerski i Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Medal Komisji Edukacji Narodowej, tytuł Zasłużony Nauczyciel PRL i wiele innych.

Wybitny specjalista-naukowiec i wychowawca, oprócz bogatego dorobku naukowego pozostawił po sobie szacunek i uznanie jako naukowiec, którego cechowała wielka troska o prawdę naukową, i jako wychowawca wielu pokoleń kadr naukowych i inżynierskich.

Czesław Somorowski